

AVTOR (HOMER)

Homer je najstarejši grški pesnik, veliki epik svetovne literature. O njem se je ohranilo izročilo, da je bil slep, vendar je med podatki mnogo mitološkega. Štejemo ga za pesnika klasičnih epov, Iliade in Odiseje. Obstaja tudi mnenje, da sta epa delo več pesnikov in da je Homer mitološka oseba. Sodobna znanost pa je prepričana, da sta oba epa vendarle delo enega samega pesnika. Dolgo časa so bili v dvomih, če sta oba epa res delo Homerja, kajti med deloma je velika časovna razlika - 50 let. To pa si sodobna znanost razlaga s tem, da je Homer zavestno potisnil Iliado v dobo Miken, Odisejo pa prikazuje v realnem času - to je v dobi vrhunca grške demokracije, kajti v Iliadi pesnik celoten ep namenoma arhaizira in slika družbene razmere, ki jih v njegovem času ni več bilo. To veliko razliko med epoma so opazili že v starem veku, takrat so si to razlagali tako, da je umetnik napisal Iliado v letih ognjevite mladosti, Odisejo pa v umirjeni starosti; v tem obdobju pa so se tudi oblike političnega in kulturnega življenja dodobra spremenile. Ta domneva je zelo šibka in malo verjetna. Bolj pravilna je zgornja domneva. Najbolj pravilno sliko pa dobimo, če obe trditvi med seboj povežemo. Med kritiki, ki so dobro poznali Homerja, so se pojavljale tudi smeri razmišljanja, ki so trdile, da je bil ep Odiseja delo Homerjevih potomcev. Ta domneva je privlačna zlasti zato, ker bi bila s tem pojasnjena časovna razlika med epoma. Vendar se sodobni znanosti zdi ta domneva najmanj verjetna, kajti skoraj nemogoče se nam zdi, da bi mali grški narod v tako kratkem času lahko rodil dva tako velika umetnika, ker bi moral pisec Odiseje biti ravno tak umetnik, kot pisec Iliade. Zagovorniki tega mnenja se imenujejo "chorizontes" (ločilci).

Predhodnice epa Iliada so bile nedvomno junaške pesmi, ki so bile delo, zapis dveh ali več potujočih pevcev in pa legende, ki so se spletle okoli Ahila in Agamemnona. Ob tej ugotovitvi se nam znova poraja vprašanje, ali sta epa res delo enega, vse druge presegajočega genija, ali pa je delo več potujočih pevcev.

Sam ep Iliada se po opisovanju veliko bolj nagiba na trojansko stran, zato se nam tu porodi vprašanje o Homerjevem poreklu, slišati je bilo celo glasove, da je bil Homer Trojanec, saj ima neverjetno simpatijo do trojanskega junaka Hektorja. Tako sklepanje gre predaleč, saj je pesniku samo resnicoljubnost narekovala to, da je spoštoval pogum, četudi osovraženega nasprotnika. Vsekakor je bil Homer po rodu Jonec, kajti narečje v katerem sta bili pisani Iliada in Odiseja je jonsko, to pa je prepleteno z aiolskimi prvinami. Iz tega lahko sklepamo, da je Homer živel v jonsko - aiolski obmejnici okoli Smirne. Umrli je baje na otoku losu.

Kdaj je pesnik pravzaprav živel, je težko ugotoviti. Nekateri ga postavljajo v dobo trojanske vojne (ok. 1200 pr. n. št.), drugi pa trdijo, da je bil Hesidov vrstnik (ok. 700 pr. n. št.) ali bil celo mlajši. Verjetno pa je imel še najbolj prav Herodot, ko je dejal, da je Homer živel 400 let pred njim, torej okoli 840 pr. n. št. Herodotov ugotovitev potrjuje tako imenovani "Marmor Parium", to je v marmor vklesana kronika grške politične in kulturne zgodovine iz leta 264 do 263 pr. n. št., ki leži na otoku Parosu. Tudi ta ga prišteva devetemu stoletju pr. n. št.

Vsekakor je Homer bil, je in bo tudi v prihodnosti največji besedni umetnik na področju epike.

OBNOVA ILIADE

Iliada je po zunanji zgradbi ep, ki je dolg 15696 heksametrov. Heksameter je šesterec - šesterostopni verz, ki izvira iz antike. Skupaj z Odisejo tvori umetnino dolgo 27803 heksametrov. To nam govori o njeni obsežnosti, prav tako pa tudi o obsežnosti bojev, ki so potekali za Trojo.

Iliada opisuje samo zadnjih 48 dni desetega leta bojev za Trojo. Trojansko - grška vojna se je začela zaradi ugrabitve Helene, najlepšega grškega dekleta in žene spartanskega kralja Menelaosa.

Ugrabil jo je trojanski kraljevič Paris - ali bolje rečeno: prostovoljno je odšla z njim.

Izhodiščni dogodek vse zgodbe je prepir med Ahilom in Agamemnonom. Agamemnon in Ahiles sta se sporekla zaradi dekleta, hčere Apolonovega duhovnika (žreca) Hrisa - lepe Hriseide, ki jo je na bojnem pohodu ugrabil Hrisu. Starec Hris je ponudil Agamemnonu odkupe za hčerko, vendar jih je le ta zavrnil - še več - starca je grobo nagnal od njegovih ladij. Obupani starec je na samem molil k Apolonu (nagovor) in Apolon ga je uslišal. Poslal je kugo v argejski tabor. Deveti dan je Ahil predlagal zaradi skrbi do Ahajcev vrnitev v Argos. Ahil povpraša Kalhasa, Testorjevega sina zakaj Apolon besni nad Ahajci. Ta pove Ahilu, da se Apolon jezi zaradi ugrabitve dekleta in da ne bo prej miroval, preden se dekleta ne vrne v rodno Hriso. Ko to sliši Agamemnon, se razbesni nad Kalhantom. Pove, da je pripravljen vrniti Hriseido, vendar samo pod pogojem, da mu Argejci dajo drugo dekle. Ahil ga ošteje zaradi njegove skoposti in mu pove, da mu bo dal drugo dekle, ko se mu bo posrečilo oropati Trojo. Agamemnon je odgovoril, da je pripravljen vrniti Hriseido, vendar ne bo čakal do takrat in si bo v zameno vzel Ahilovo ženo Briseido. Tu se Ahil strahotno razjezi na Agamemnona, vendar pa je zaradi skrbi do svojih ljudi dovolil, da si je Agamemnon vzel Briseido. Odpove pa mu svojo nadaljnjo pomoč pri osvajanju Troje. Odpelje svojo vojsko iz danajskega tabora in se potoži pri svoji materi Tetis, naj mu pri Zeusu dobi zadoščenje. Tetis premoti Zeusa in ta ji obljubi, da bo tako dolgo nagibal zmago na Trojansko stran, dokler se ne bo Agamemnon opravičil Ahilu za žalitve in mu vrnil Briseido. Zeus pošlje Agamemnonu lažne sanje in v njih mu sporoča, da mu je naklonjen pri osvajanju Troje. Naslednji dan Agamemnon skliče na zborovanje vojsko in vojska se odpravi na boj. Nato pesnik poda seznam grških ladij in plemen ter njihovih zaveznikov.

Pri Grkih je mogoče na osnovi števila ladij sklepati na približno število vojakov in sicer jih je 130000. Razporejeni so v približno 1100 ladij. Pri Trojancih tega ne moremo storiti, ker pesnik našteje samo trojanska plemena in njihove vodje, ne pa tudi števila mož.

Da bi Zeus obvaroval Trojance pred presenečenjem, pošlje k njim boginjo Iris, z naročilom, naj jih seznanijo z ponovnim osvajanjem Troje.

Nato sledi določen časovni preskok; pesnik pa nadaljuje z razporeditvijo Grkov na bojne položaje.

Bitka se začne. Vojski si korakati nasproti. Na čelu Trojancev koraka Paris, na čelu Grkov pa Menelaos. Pride do izzivanja in Paris se zбоji Menelaosa. Hektor ga ošteje zaradi strahopetnosti. Dogovore se za dvoboj med Parisom in Menelaom. Če zmaga Menelaos dobi Heleno nazaj, če pa zmaga Paris, pa mu bodo Grki plačali odkupe in bodo Trojanci in Grki sklenili mir. Menelaos sprejme Hektorjev predlog in zakolnejo se pred Zeusom, da bodo dogovor spoštovali. Menelaos in Paris se spopadeta. Prvi vrže kopje Paris, vendar Menelaos kopje prestreže s ščitom. Zdaj je na vrsti Menelaos. Čeprav Paris s ščitom kopje prestreže, ga le-to prebije in le za las se umakne smrti. Zdaj se lotita nasprotnika drug drugega z meči. Iz tega boja je jasno razvidno, da je Menelaos močnejši, vendar pa Afrodita reši Parisa. Atena pa je zaradi tega besna na Afrodito in se z njo sporeče. Afrodita zagrozi Ateni, da bo še poglobila sovražstvo med Grki in Trojanci in zato Atena preneha z žaljivkami. Ateni je že od vsega začetka na grški strani; njen ljubljeneц je Odisej. Ker Afrodita reši Parisa, Agamemnon razglasi Menelaovo zmago.

Na Olimpu medtem zborujejo bogovi. Prepirajo se samo zaradi ene stvari: ali naj znova razplamenijo sovražstvo med Grki in Trojanci, ali pa naj jim pošljejo mir in spravo. Po temeljitem sporu med Zeusom in njegovo ženo Hero (kajti Hera je tudi na strani Grkov) v katerem Zeus jasno izrazi svoj odpor do Grkov, se odločijo, da bodo znova zanetili spor. Ateno pošljejo v trojanski tabor z naročilom, naj pregovori kakega junaka, da bi streljal na Menelaosa. Seveda ji uspe najti lahkovernega tepčeka, ki se imenuje Pandaros. Obljubi mu (preoblečena v moža), da si bo pridobil veliko slavo pri Trojancih, še posebej pri Parisu, če zadene Menelaosa s puščico. On res izstrelji puščico na Menelaosa, a Atena toliko odvrne puščico, da ga samo lahko oprasne. Vendar pa je prekršitev dogovora storjena. Agamemnon poskrbi za ranjenega Menelaosa. Pozdravi ga Asklepiov sin Mahaon. Agamemnon nato izvede priprave za ponovni boj. Obhodi vojsko, ozmerja strahopetce in pohvali junake, nato pa celotni vojski ukaže v boj. Zatem pesnik na dolgo in široko opisuje boje posameznikov.

Atena obdari Diomeda, argejskega kralja, s posebno močjo in drznostjo, potem pa odpelje iz boja še Aresa, ki je na strani Trojancev in je medtem čisto podivjal. Diomedov napad je tako silen, da se Trojanci s hudimi izgubami umaknejo. Pandaros, kršitelj sporazuma in Aineas, vodja Dardancev in sin Afrodite, skupaj napadeta Diomeda. Diomedes vrže sulico in ubije Pandarosa, nato pa vrže skalo še na Aineasa in mu zdrobi kolk. Afrodita poskuša rešiti sina, vendar pa jo Diomedes udari s kopjem. To si je drznil storiti zaradi tega, ker mu je Atena izrecno naročila, da se lahko od vseh bogov, ki se bojujejo na strani Trojancev, loti samo Afrodite. Afrodita zbeži iz bitke, pri tem ji pomaga njen brat Ares. Zateče se k svoji materi Dioni, pri čemer se ji Hera in Atena rogata. Aineasa pa potem reši Apolon. Pri tem gre Diomedes celo tako daleč, da napade Apolona, vendar ga le ta zavrne. Apolon se razsrdi in pokliče nad Diomeda Aresa. Medtem pa Artemis

ozdravi Aineasa in se vrne v boj. Sledijo opisi posameznih bojev Agamemnona, Ainea, Menelaa in Antiloha.

Nastopi prvi preobrat v bitki. Grki se pod pritiskom družnih napadov Hektorja in Aresa umikajo proti ladjam. Atena se razjezi in ošteje Diomeda, saj je zdaj postal strahopeten in neodločen. Ukaže mu napasti Aresa. Diomedesu uspe raniti Aresa, ta pobegne na Olimp k očetu Zeusu. Zeus se nad njim razsrđi, ga dobro ošteje in nato izroči zdravniku Paieonu. Hera in Atena se naveličata bojevanja in se vrneti na Olimp. Po zgledu Here in Atene se vsi bogovi umaknejo z bojišča. Po odhodu bogov se vojna sreča spet obrne na ahajsko stran; počasi začnejo spet potiskati Trojance proti mestu.

V strahu pred Ahajsko zmago in po nasvetu vidca Helena odide Hektor v mesto prosit svojo mater Hekabo, naj s trojanskimi ženami opravi javno molitev boginji Ateni.

Medtem se na bojišču srečata Glaukos (Hipolohov sin) in Diomedes. Po pogovoru o njunih prednikih ugotovita, da sta bila njuna očeta prijatelja, in zato, namesto da bi se spopadla zamenjata bojni opravi ter se prijateljsko razideta. Tu je v knjigi dodana pripomba, da je Glaukos neumen Trot, ker je zamenjal s Diomedom svojo opravo iz čistega zlata za svoj bron.

V Troji žene opravijo spravno daritev. Hektor obišče Parisa in Heleno. Zavrne očetovo in materino prošnjo, naj si malo odpočije in ošteje Parisa in Heleno. Hektor gre naprej okoli mesta in obišče ženo in še nedoraslega sina, ter se od njiju posloviti. Pregovori Parisa, da se vrne v boj. Hektor in Paris se skupno vržeta v boj. Njuna vrnitev ohrabri Trojance; več Ahajcev pade.

Na Olimpu se Atena in Apolon dogovorita, da bosta za ta dan zaključila bitko. Dogovorita se, da bosta napeljala k dvoboju Hektorja in kakega Ahajca. Svoj sklep posredujeta vidcu Helenu in ta obvesti Hektorja. Hektor izzove ahajske vrste, vendar nihče ni pripravljen na boj. Zato se naposled javi Menelaos. Agamemnon pa mu boj prepreči. Nestor ošteje strahopetne Ahajce in med sramovanjem se oglasi devet ahajskih vitezov. Žreb med njimi določi za boj Aianta Telamonijca. Aiant in Hektor gresta drug proti drugemu. Pesnik nam opisuje mogočno Aiantovo postavo. Hektor prvi vrže sulico, vendar jo Aiant s ščitom prestreže. Aiantova sulica predere Hektorjev ščit in oklep, Hektor se za las izmakne ostrini. Sledi besno izmenjavanje kamnov in ko Aiantova skala podere Hektorja na tla, ga reši Apolon. Obe strani skleneta, da bosta za ta dan prekinili bojevanje. Agamemnon razglasi Aiantovo zmago in priredi večerjo njemu na čast. Pri večerji Nestor predlaga začasno premirje za pokop padlih in utrditev tabora z nasipom in jarkom.

Tudi v Troji zborujejo. Antenor predlaga vrnitev Helene in naropanih zakladov. Paris izjavi, da zaklade vrne, Helene pa ne. Tudi Priamos je za premirje, ne da bi karkoli vedel o Nestorjevem predlogu. Trojanci pošljejo glasnika k Ahajcem (Idaios). Agamemnon odkloni Parisev predlog, pač pa Priam sprejme Nestorjevega.

Na Olimpu pa Poseidon besni zaradi ahajskega zidu.

V ahajskem taboru Ahajci večerjajo, pri tem pa jih moti Zeusovo grmenje.

Naslednji dan bogovi zborujejo, na dnevnem redu je spet trojansko-ahajska vojna. Zeus prepove drugim bogovom udeleževati se bojev, zato se Ahajci in Trojanci dopoldne neodločeno borijo. Nato Zeus prevesi tehtnico na trojansko stran in Trojanci zaženejo Ahajce nazaj do ladij. Med vsesplošnim ahajskim bežanjem Nestor ostane sam na bojišču - padel mu je konj. Hektor se mu nevarno približuje, a ga Diomedes vzame na svoj voz. Po zaslugi Zeusa zbežita Hektorju pred nosom, ta za njima meče žaljivke. Medtem se Hera na Olimpu zaman trudi, da bi Poseidona pregovorila, naj pomaga Ahajcem.

Na bojišču Trojanci zopet potiskajo Ahajce proti ladjam in Agamemnon obupa. Zeus ga ohrabri in vojna sreča se zopet prevesi v prid Ahajcem. Ahajci znova napredujejo, pri čemer se izkaže zlasti Teukros, vendar pa ga Hektor takoj za tem rani. Ahajce Trojanci zopet odbijejo in beže k ladjam. Hera in Atena se zbojita za Ahajce in jima kljub prepovedi pohitita na pomoč. Zeus se razsrdi in pošlje Erido, naj nažene boginji nazaj na Olimp. Boginji se zbojita Zeusovega srda in se vrnete nazaj na Olimp. Zeus se jima roga ter napove Ahajcem še hujši poraz.

Ko se znoči, skliče Hektor zborovanje na bojišču. V govoru izrazi trdno upanje, da bo naslednji dan prinesel zanesljivo zmago v trojanskemu taboru.

V grškem taboru vlada obup. Agamemnon končno skliče zborovanje in predlaga takojšnjo vrnitev v domovino, vendar kljub pobitosti knezi zavrnejo njegov predlog. Ker vsi knezi soglasno podprejo predlog o nadaljevanju bojev, Nestor predlaga spravo z Ahilom. Podprejo Nestorjev predlog in pošljejo k Ahilu poslanstvo, v katerem je tudi Odisej. Možje takoj oddidejo na pot, Aias jih povabi na večerjo; po večerji mu Odisej razloži ahajsko stisko in prosi Ahila naj v skupno dobro opusti srd. Ahil zavrne vsakršno spravo z Agamemnonom in izjavi, da bo naslednjega dne odplul domov (Ahil se je medtem utaboril blizu Ahajcev). Aiant ga še enkrat poskusi pregovoriti, a ga Ahil zavrne. Potrti se vrnejo.

Po Odisejevem poročilu Agamemnon ne more spati, zato pošlje Odiseja in Diomedesa na poizvedovanje v sovražni tabor. V trojanskem taboru pa se Hektor tudi odloči poslati izvidnika, javi se Dolon. Dolon si obleče opravo in odide proti ahajskemu taboru. Pri delu ga ujmeta Odisej in Diomedes ter ga natanko zaslišita o razmerah v trojanskem taboru; ko izvesta vse, kar bi Agamemnona utegnilo zanimati, ga Diomedes pokonča. Diomedes in Odisej nadaljujeta pot, pretihotapita se v tračanski tabor, ubijeta njihovega kralja in še njegovih dvanajst spremeljevalcev ter pobegneta na njihovih konjih. Po vrnitvi v ahajski tabor, se oglednika okrepčata in poročata Agamemnonu.

Naslednji dan navsezgodaj zjutraj Eris, boginja prepira, podžge Ahajce v boj. Ahajci se pripravijo na boj, postavijo in uredijo svoje vrste. Bitka se začne. Na Olimpu so drugi bogovi zelo sovražno razpoloženi do Zeusa. Opoldne se tehtnica prevesi na ahajsko stran, v bojih se zlasti izkaže Agamemnon in Ahajci naženejo Trojance prav do mesta. K Hektorju, ki se medtem bije na drugem koncu mesta prileti Irida z Zeusovim naročilom, naj se v boju izogiba Agamemnonu, dokler le-ta premagan ne odide z boja. To se kmalu zgodi,

saj Agamemnona rani Koos, tako da mora zapustiti bitko. Zdaj Hektor zmagovito prodira in zažene Grke nazaj. Diomedes in Odisej s skrajnim naporom vzpostavita ravnovesje sil. Diomedes zadane Hektorja v vrh čelade in ga omami. Takoj zatem Paris rani Diomeda in naslednji trenutek je ranjen še Odisej. Rešita jih Menelaos in Aias.

Ahil medtem od daleč opazi, kako se Nestor muči z ranjenim Mahaonom in pošlje svojega najboljšega tovariša Partokla v poizvedovanje. Nestor pade pred Partoklom na kolena, naj prosi Ahila za pomoč, če pa že sam ne more priti v boj, naj pošlje vsaj njega - Partokla.

Boj se zatem nadaljuje pri ahajskem nasipu, ker pa Trojanci ne morejo čez nasip s konji, se razdele v pet krdel in peš poskušajo zavzeti nasip. Glaven odpor Trojancem tu predstavljata oba Aianta, vendar nasip kmalu pade.

Po osvojitvi nasipa izrabi Poseidon Zeusovo nepazljivost in prihiti Ahajcem na pomoč. Zeus ga opazi in se nad njim razsrdi. Poseidon se umiri in umakne.

Diomed, Odisej, Agamemnon in Nestor zborujejo. Agamemnon predlaga takojšnje vkrcanje na ladje in vrnitev v domovino. Odisej ogorčeno zavrne njegov predlog, Diomedes pa strahopetno predlaga umik, čeprav so ranjenci ostali na bojišču.

Hera sklene na Olimpu uspavati Zeusa, da bi mogel Poseidon nemoteno pomagati Grkom. Pri Afroditi si sposodi ljubezenski jermen in prosi boga spanja, naj v primernem trenutku uspava Zeusa. Bog izpolni Herino željo in Zeusa uspava. Poseidon nato učinkoviteje pomaga Ahajcem. Ko se Zeus prebudi in vidi nenadni preobrat na bojišču, zagrozi Heri z najstrožjo kaznijo, vendar Hera utaji krivdo. Zeus k Poseidonu pošlje Irido z naročilom, naj se umakne z bojišča. Poseidon pa se razbesni in se noče umakniti z bojišča. Pri tem se sklicuje na svoj enokopraven položaj v primerjavi z Zeusom in se umakne šele na Iridino prigovarjanje.

Partoklos si medtem izprosi pri Ahilu dovoljenje, da sme v njegovi opravi, z njegovimi Mirmidonci prihiti Ahajcem na pomoč. Ahiles mu naroči, naj sovražnika ne preganja dalje, če mu ga uspe pregnati od ladij. Partoklos si nadene opravo in takoj odide. Trojance mu uspe pregnati od ladij. Trojanci so na vsesplošnem begu in Partoklos ne uboga Ahilovega ukaza, ampak goni Trojance do obzidja, do mesta. Partoklos ubije Sarpedona in si po dolgem boju pribori njegovo truplo. Apolon nato naščuva Hektorja proti Partoklu, ga omami in Hektor ga ubije. Menelaos prihiti, da bi ubranil Partoklovo truplo in ubije Evforba, moža, ki je najprej ranil Partokla. Hektor napade Menelaosa, zato le ta pokliče na pomoč Aianta. Hektor sleče Partoklu Ahilovo opravo, ko pa prideta Aianta, zbeži. Hera pošlje Erido k Ahilu z naročilom naj se nato prikaže ob nasipu. Tam Ahil spozna, kaj se je zgodilo s Partoklom in strahovito zakriči; s tem prežene Trojance od ladij. Ahil žaluje za Partoklom, odloči se, da ga bo maščeval. Materi Tetis naroči, naj Hefaista prosi, naj mu skuje novo bojno opravo. Hefaist skuje ščit, meč in še druge kose oprave. Tetis izroči sinu opravo in Ahil in Agamemnon se pred vsemi odrečeta srdcu. Ahil hoče takoj v boj, vendar mu Odisej svetuje, naj najprej privošči vojski zajtrk in naj šele nato ukaže napad. Agamemnon pritrdi Odiseju, vendar Ahil

še vedno zahteva, naj se Grki borijo na tešče, češ da bi bili tako še bolj krvoločni. Agamemnon da Ahilu darove, ki mu jih je obljubil, če pozabi svoj srd. Prav tako mu vrne odvzeto ženo Briseido. Skupaj opravijo žrtvene molitve, Grki použijejo zajtrk in se po zajtrku vsi vržejo v boj. Ahil se zavihti na svoj bojni voz, njegov konj Ksantos pa mu napove bližnjo smrt od božje roke.

Olimpijci zborujejo. Zeus zdaj, ko se je Ahil pridružil Ahajcem, dovoli drugim bogovom udeleževati se boja. Bogovi se razdele po strankah: Hera, Atena, Poseidon, Hermes in Hefaistos, odidejo v grški tabor, Ares, Apolon, Artemis, Leto, Ksantos in Afrodita pa odidejo na pomoč Trojancem.

Človeški vojski si jurišata nasproti. Ahajci so vedeli, da bodo zdaj, ko je z njimi Ahil gotovo zmagali, Trojanci pa gredo, boječ se Ahila, v boj malodušno. Apolon ukaže trojanskemu junaku Aineju napasti Ahila. Ahiles Aineja, ki prihaja nadenj posvari, naj se ne spušča v boj z njim, ker ga bo ubil. Vendar se Aineas Ahilovih groženj ne ustraši, in ga napade. Hera pa je zaradi tega nejevoljna in Poseidonu naroči, naj Aineja reši. Ainej je v hudi stiski in bi ga Ahil zagotovo ubil, če ne bi Poseidon Ahilu z meglo zagrnil oči in tako Aineja rešil. Ko si Ahil opomore od presenečenja, se razjezi in povede Ahajce v nov napad. Isto stori Hektor pri Trojancih. Hektor sicer hoče napasti Ahila, vendar mu Apolon tega ne dovoli. Ahil napade skupino Trojancev in jih pobije, med njimi je bil tudi Hektorjev brat Polidor. Hektor zaradi žalosti in besa ob bratovi izgubi pozabi na Apolonovo prepoved in napade Ahila. Ahil bi ga gotovo ubil, če Hektorja spet ne bi rešil Apolon. Ahil se zaradi razočaranja, ker mu je žrtev spet ušla, osredotoči na druge Trojance in jih nažene k begu. Med begom se del bežečih Trojancev zateče k reki, ki teče blizu mesta. Ahil pridrvi za njimi, jih pobije in trupla zmeče v reko. Rečni bog Skamandros se zaradi tega razjezi, vendar pa najprej mirno prosi Ahila naj preneha oskrunjati njegovo vodo. Ahil mu sicer obljubi, vendar pa obljubo tudi kmalu prekrši, ko skoči v vodo. Skamandros pobesni, pokliče na pomoč še rečnega boga Simoenta in obadva skupaj zalijeta Ahila z vodo. Hera to opazi in pošlje svojega sina Hefaista Ahilu na pomoč in šele ta ukroti rečna bogova z ognjem. Zdaj se spopadejo bogovi: Ares se loti Atene, vendar ga le-ta z lahkoto premaga. Hefaist in Artemida pa se ne spopadeta; Hefaist dovoli Artemidi, da se lahko po mili volji baha pred drugimi bogovi s tem, da ga je v boju premagala. Poseidon in Hera se samo usedeta na stran in opazujeta bitko. Bogovi se kmalu naveličajo bojevanja in odidejo nazaj na Olimp. Ahils se hudo razbesni in prodira dalje. Trojanski junak Agenor naenkrat ostane sam pred mestnimi vrati. Apolon ga reši in prevzame njegovo podobo, njega samega pa reši tako, da ga vrže po zraku s tolikšno silo, da pristane šele v mestu. Da bi speljal Ahila stran od mesta zdaj beži pred Ahilom proč od mesta. Ko ga spelje dovolj stran, se da Apolon Ahilu spoznati in ta se besen zopet obrne k mestu. Pred mestom mu stoji nasproti Hektor. Priam in Hekaba, njegova starša, ga zaman rotita, naj pride za obzidje. Ahil napade Hektorja, vendar le-ta zbeži pred njim. Sledi trikratni pregon Hektorja okoli mesta, bogovi pa odločajo o Hektorjevi usodi. Zelo se prepirajo, vendar končno Zeus prevesi tehtnico na Ahilovo stran. A glej, čeprav mu je namenjena smrt, se Hektor še vedno noče spopasti z Ahilom, zato se Atena spremeni v njegovega brata Deifoba in ga pregovori, naj se postavi Ahilu po robu. Hektor zdaj počaka Ahila in se skuša z njim dogovoriti, da bi zmagovalec prizanesel truplu premaganca. Vendar pa se Ahil zaradi

prevelikega besa in žalosti nad Partoklovo smrtjo ne da pregovoriti in z Atenino pomočjo ubije Hektorja. Umirajoči Hektor prosi Ahila, naj izroči njegovo truplo staršem, vendar ta njegovo prošnjo zavrne. Hektor ga prekolne in mu napove, da tudi njemu sledi skorajšnja smrt. Ahil oskruni Hektorjevo truplo: sleče ga, mu prepahne kite v gležnjih, ga priveže za voz in ga tako privezanega privleče v grški tabor. Priam in Hekaba z obzidja opazujeta Hektorjevo oskrnitev in skoraj zblaznita od žalosti. Hektorjeva žena Andromaha sliši Hekabin jok, prihiti na obzidje in si še sama začne puliti lase in se posipati s pepelom. Toži o nedoraslem Hektorjevem sinu in njena presunljiva tožba se razlega po vsem mestu.

V Ahajskem taboru pripravljajo Partoklov pogreb. Pošljejo po drva in pripravljajo pogrebno gostijo. Ahil večerja z drugimi knezi večerja v Agamemnonovem šotoru, po večerji pa gre spat pod milo nebo. V sanjah se mu prikaže Partoklov duh in ga prosi, naj ga čimprej pokoplje. Ob svitu drugi dan se začne pogreb. Ahil žrtvuje svojemu mrtvemu prijatelju svoje lase. Ko polože mrliča na grmado, zakolje Ahil ovce, govedo, konje, pse in naposled dvanajst Trojanskih mladeničev, ki jih je prejšnji dan ujel ob reki. Na grobu se zakolne, da bo Hektorjevo truplo vrgel psom. Grmado poskušajo zažgati, ker pa grmada noče goreti, prosi Ahil severni in zahodni veter, naj raznetita ogenj. Iris jima sporoči prošnjo in bogova mu ustrezeta. Naslednje jutro pobere Partoklove kosti in jih polože v gomilo. Prirede pogrebne tekme. Tekmujejo v konjskih dirkah, boksanju, ruvanju, teku, boju s sulicami, metanju diska, streljanju z lokom in metanju kopja. V konjskih dirkah zmaga Diomedes, v boksu zmaga Epeios, v ruvanju se borita neodločeno Aias in Odisej, v teku zmaga Odisej, v boju s sulicami se borita neodločeno Aias in Diomedes, v metanju diska zmaga Polipoites, v streljanju z lokom zmaga Meriones, v metanju kopja pa dobi Agamemnon častno nagrado, ne da bi se tekma sploh izvedla. Po tekmah se Ahil še zmeraj ni potolažil. Klofuta in zmerja mrtvega Hektorja. Na Olimpu se bogovi posvetujejo o usodi Hektorjevega trupla. Pošljejo tudi po Tetido. Zeus ji naroči, naj pripravi Ahila do tega, da bo Trojancem izročil Hektorjevo truplo. Ahil privoli in Zeus ukaže Iridi, naj prenese ukaz Priamu - naj odkupi Hektorjevo truplo od Ahila. Priam uboga in Zeus mu pošlje Hermesa za sprestvo, da bi lahko Priam prišel nemoteno do Ahila. Priam odkupi Hektorja od Ahila in ga odpelje nazaj v Trojo. V mestu Andromaha, Helena in Hekaba objokujejo mrtvo truplo. Priam pošlje po les za grmado. Sledi deset dni žalovanja, mrliča sežgo, pobere njegove kosti, jih zlože v gomilo in obrajajo pogrebščino.

Na tem mestu se Iliada, zgodba o večletnem boju Grkov za Trojo, zaključi. Iz konca zgodbe se lahko sklepa, da je Ahil kmalu umrl in da je Troja padla.

GLAVNI JUNAKI V ILIADI

V Iliadi nastopa veliko junakov, katerih posamezne dvoboje pesnik na dolgo in široko opisuje brez kakšnega posebnega bistva - poudarek je samo na čim verodostojnejšem prikazu dogajanja, ki pa je pogosto pretirano in ni odraz resničnih razmer, ki so tedaj vladale. Opis vsakega predmeta je oplemeniten vsaj z enim ukrasnim pridevkom. Junake v trenutnem zanosu pesnik pogosto istoveti z bogovi: še posebej pogosto jih istoveti z Aresom. Pri skoraj vsakem junaku, pri glavnih junakih pa sploh, zasledimo pridevnik "konj strahovalec". Iz tega sklepam, da je Grkom ustrahovanje konj pomenilo več, kot pa ustrahovanje človeka. To se v pesnitvi zasledi še enkrat - ko Ahilu napove bližnjo smrt njegov konj. Glavni junaki v pesnitvi so:

AGAMEMNON - Pozitivna osebnost v delu, čeprav je na začetku prav on tisti, ki sproži prepir okoli lepe Hriseide. Vendar pa te začetni položaj odtehta njegova predanost svojemu narodu in požrtvovalnost v bitki. Agamemnon je bil brat spartanskega kralja Menelaosa, zaradi katerega žene, lepe Helene se je trojanska vojna sploh začela. Bil je Atreov sin, Pelopsov vnuk in Tantalov pravnuk - torej iz rodu, ki je slovel po dobrih in zloglasnih delih. On in njegov brat Menelaos sta vladala Mikenam in Sparti, pa tudi večinam drugih peloponeških držav. Nad Agamemnonovem - torej Tantalovem rodu pa je viselo prekletstvo. Njegov praded Tantalos je namreč povabil v goste bogove in jim skuhal in postregel z svojim sinom Pelopsom. V Pelopsovih sinovih Atreu in Tisteu je prekletstvo boga Hermesa delovalo dalje. Atreus je vladal v Mikenah, Tisteus pa v Južni Argolidi. Tisteus je Atreu nekega dne ukradel ovna z zlato runo, Atreus pa se mu je maščeval tako, da je ugrabil njegovega sinčka Tantara in Plistena, ju dal zaklati in pri pojedini, katero je priredil bratu na čast tudi postreči svojemu bratu. Tisteus je zbežal od svojega brata in se zatekel v Epir h kralju Tesprotu. Apolon se je za te grozote Atreu maščeval in poslal nad njegovo deželo sušo in lakoto. Preroki so Atreu povedali, da se bo beda njegove dežele prenehala takrat, ko bo poklical svojega brata nazaj. Atreus se je res odpravil iskat brata in ga nato skupaj z njegovim v izgnanstvu rojenim sinom Aigistosem privedel nazaj. Aigistos pa se je zaklel, da bo svojega očeta maščeval. Novo prijateljstvo med Atreom in njegovim bratom pa ni trajalo dolgo; Atreus je brata vrgel v ječo. Aigistos je hlineč, da se sramuje svojega rojstva, predlagal Atreu, umor svojega očeta. Z mečem je odšel v ječo, se tam dogovoril z očetom, kako ga bo maščeval in nato Atreu pokazal krvav meč. Ko je ta nato ves vesel na obali opravljal zahvalno daritev, ga je z istim mečem zaklal. Tieste je nato prišel iz ječe in se za kratek čas polastil prestola, vendar pa ga je nato ubil njegov nečak Agamemnon in se tako maščeval za očetovo smrt. Agamemnona sta ubila njegova žena Klitaimnestra in njegov bratranec Aigistos, ki je medtem, ko se je Agamemnon boril v Troji, prevzel vajeti države. Klitaimnestra ga je hotela ubiti zato, ker je nekoč Agamemnon žrtvoval njeno hčerko Ifigenio. Moral jo je žrtvovati boginji Artemis, ker je nekoč na lovu ustrelil njej posvečenega jelena.

MENELAOS - Spartanski kralj in mož lepe Helene - najlepšega grškega dekleta, ki jo je ugrabil trojanski kraljevič Paris. Paris je namreč nekoč izbiral najlepšo boginjo in najlepši je obljubil nagrado. Hotel je sicer zmago prisoditi Heri, vendar ga je Afrodita podkupila - obljubila mu je, da mu bo za ženo namenila najlepše dekle. Zato tudi Hera sovraži trojance in je Afrodita na njihovi strani. Menelaos je v knjigi označen kot pozitivna osebnost. Požrtvovalno se bori, ko poskušajo Trojanci zavzeti nasip, je pogumen in se ne ustraši nobenega dvoboja, čeprav mu kakšen dvoboj njegov brat Agamemnon tudi kdaj prepreči. Njegova dejanja pri osvajanju Troje so včasih tudi nepremišljena - temu je vzrok najbrž tudi v tem, da bi rad čim prej ubil in se maščeval Parisu - čeprav je šla njegova žena Helena s Parisom prostovoljno in jo je ta ugrabil le na videz. Paris se je namreč odpravil v Grčijo z namenom, da bi pripreljal nazaj Priamovo sestro Hesiono, ki jo je ugrabil Herakles med osvajanjem Troje. V Grčijo je prispel med tem, ko je bil Menelaos odsoten in je Helena sama upravljala dvor. V svetišču, posvečenemu Afroditi in Artemidi je hotel opraviti daritev, tam pa je srečal Heleno in jo odpeljal. Menelaos je ob prihodu domov videl, kaj se je zgodilo in pobesnel. Z bratom Agamemnonom sta zbrala zaveznike in se nemudoma odpravila v Trojo po Heleno.

AHILES - je sin Pelea - velikega heroja in Tetide - boginje. Ker pa se je mali Ahiles, kljub temu, da je bil sin boginje, rodil smrten, ga je njegova mati potopila v sveto reko Stiks, vendar pa ga pri tem držala za peto. Tako je Ahiles postal po vsem telesu neranljiv, edino ranljivo mesto na njegovem telesu je bila peta. V Iliadi je Ahil prav gotovo ena ključnih osebnosti: brez njega Grki ne bi zmagali, ker je njegova zvitá mati Tetis premotila Zeusa, da je ustregel besu njenega sina. Ahil je v knjigi ena najbolj pozitivnih osebnosti: čeprav se na začetku kuja in noče pomagati Grkom pri osvajanju Troje, se vendarle spametuje in po Partoklovi smrti pokaže, da je sposoben tudi globokih čustev - velike žalosti. Ahila je ubil Paris, katerega zastrupljeno puščico je Apolon usmeril ravno v Ahilovo peto - edino ranljivo mesto. Umiral je dolgo in v strašnih mukah.

PARTOKLES - sin Menoita. Njegov oče je s sinom moral preganjan bežati iz Opunta v Lokridi, kjer ga niso sprejeli, pač pa ga je sprejel šele Peleus, Ahilov oče v Tesaliji. Odraščal je skupaj z Ahilom, zato mu je postal nerazdružljiv prijatelj in tovariš pri vseh podvigih. Z njim so se bogovi kruto poigrali - sam je prosil Ahila če mu dovoli oditi z njegovo opravo v boj in s tem tudi v svojo smrt. Vsekakor pozitivna oseba, že zaradi tega, ker mu bogovi določijo smrt, čeprav sam tega ni čisto nič kriv, vzbudi v nas simpatijo.

HEKTOR - sin Priama in Hekabe. Čeprav se Hektor bori na sovražni strani, ga ima Homer skoraj rajši, kot grške junake. Pri nas vzbudi simpatijo predvsem z svojo slovo od žene in sinčka preden odide v bitko. Za razliko od svojega brata Parisa Hektor niti za trenutek ne izgubi vere v zmago, razen tik pred smrtjo, ko ve, da je pogubljen in da ga bo Ahil ubil. Vseskozi se bojuje hrabro kot lev in tudi za trenutek ne izgubi poguma. Bojuje se predvsem zaradi svojega mesta in svojega ljudstva.

Čeprav ima možnost umakniti se pred Ahilom in pustiti mesto v obrambo svojim prijateljem, raje poskuša zaustaviti Ahila s svojo smrtjo, a mu tega ne uspe. V knjigi označen včasih pozitivno, včasih negativno.

PARIS - Hektorjev brat. Za razliko od Hektorja je Paris strahopetnejši od svojega brata in včasih stisne rep med noge, kakor na primer na začetku, ko ga Menelaos izzove na boj, a se raje umakne in sprejme borbo šele nato, ko ga Hektor okara. V knjigi je označen večinoma nevtrarno ali negativno, sploh pa v sami pesnitvi Iliada nastopa več Hektor kot Paris.

HOMERJU NAJLJUBŠI BOGOVI

Po Homerju se navaja stalno število dvanajstih olimpskih bogov: Zeus, Hera, Apolon, Artemis (Artemida), Ares, Atena, Afrodita, Hefaistos, Hermes, Poseidon, Demetra in Hestia.

V grški mitologiji poznamo štiri velike skupine bogov:

1.) BOGOVI NEBA: Zeus, Hera, Temis (Temida), Hestia, in Zeusovi otroci: Atena, Apolon, Artemis, Ares, Afrodita, Hermes, Hefaistos, dalje množica manjših nebesnih bogov, kot so na primer Helios, Selena, Aiolos, Iris in drugi.

2.) BOGOVI VODA: Poseidon, Amfitris, Triton, Nereus, Okeanos, Glaukos, Pontios

3.) BOGOVI ZEMLJE: Demetra, Perzefona, Dionisos (Dioniz), Pan

4.) BOGOVI PODZEMLJA: Hades, Hekate in Erinije - boginje maščevanja

Od teh bogov sodelujejo neposredno v bojih naslednji bogovi: Zeus, Hera, Temis, Atena, Apolon, Artemis, Ares, Afrodita, Hermes, Hefaistos, Iris, Poseidon, Skamandros

Prebivališče vseh bogov je Olimp, grška sveta gora. Olimp se imenuje tudi Nebo.

ZEUS - poglavar Olimpa, najvišji izmed grških bogov. Vzdevek "oče bogov in ljudi" mu je dal Homer, prav tako tudi naziv "najvišji vladar, najvišji in

najboljši izmed bogov". Zeus je sin Kronosa in Ree in zato prvotno imenovan Kronion ali Kronides. To ime večkrat uporablja Homer. Mati ga je skrivaj rodila na Kreti, kjer ga je dojila koza Amatea. Na najvišji položaj na Olimpu se je povzpел nasilno - s prestola je vrgel svojega očeta. Kot kralj bogov je neomejen gospodar nad bogovi in ljudmi, vodi svet, sklicuje posvete bogov, od njega prehaja oblast na zemeljske kralje, on odloča o boju, o vojskah, o sporih. V njem je najvišja modrost sveta: on varuh nramnega reda, kaznuje zlorabo moči, varuje kralje in družine, tujce in pomoči potrebne, uslišuje prošnje in kaznuje krivo prisego. Je tudi bog grmenja in bliska. Pri Rimljanih ima isto vlogo bog Jupiter.

HERA - rimska Juna ali Junona. Po izročilu večine pripovedk prava Zeusova žena, čeprav starejša sestra. Zeusa si je izbrala že ob njegovem rojstvu. Svojemu možu je razsodna svetovalka. Predvsem je bila zavetnica materinstva in rojstva. Ker je bil njen novorojenček Hefaistos grd in pohabljen, ga je vrgla z Olimpa na Zemljo, kar kaže, na nekaj trdega in neizprosnega v njenem značaju. V boju za Trojo je na strani Grkov; po padcu Troje sovražno preganja Eneja in druge trojanske begunce prav do Italije. Edino ona je lahko poleg Zeusa še zbirala oblake in zapovedovala blisku. Argos je njej posvečena dežela. Njeno sovraštvdo do Trojanjcev izvira od tam, kjer Paris nagrade za lepoto ni prisodil njej ampak boginji ljubezni - Afroditi. Ta mu je obljubila, da bo imel najlepšo ženo v Grčiji in mu jo res pomagala ugrabiti. Ta je res dobil Heleno, zaradi katere se je začela trojanska vojna.

ATENA - rimska Minerva. Njen vzdevek: Palada Atena (Pallas -deklica). Je hči Zeusa in boginje Metis. Je boginja vojne, modrosti in znanja. Tudi Homer jo imenuje boginjo modrosti. Varuje pametne in hrabre vojščake. Pri srcu ji je zlasti Laertov rod - rod iz katerega izvira Odisej.

APOLON - rimski Apolo. Najljubši Zeusov sin. Ko je Leto čutila, da bo postala mati, jo je ljubosumna Hera tako preganjala, da se je morala potikati iz kraja v kraj, iz dežele v deželo in se skrivati. Po hudih porodnih bolečinah, ki so trajale devet dni in devet noči je Leto rodila dvojčka - Apolona in Artemido. Apolon je svetel bog; imenuje se Foibos - sijoči, izžarevajoči. Blagodejna svetloba so tudi žarkaste puščice njegovega loka. Apolon je tisti, ki je s svojo roko usmeril Parisovo puščico v Ahilovo peto. Apolon in Artemi sta prvotno pomenila božanstvo smrti - Apolon je pošiljal smrt moškim, Artemis pa ženskam. Apolon in Poseidon sta pomagala graditi obzidje mesta Troje. Apolona so častili tudi kot boga modrosti in prerokovanja, boga, ki vidi vse in zato tudi vse ve in so mu odkrite skrivnosti prihodnosti. Častili so ga tudi kot boga petja in glasbe; kakor daje vidcem dar prerokovanja, tako deli tudi darove glasbe in petja. Igra kitaro, zato je tudi bog plesne umetnosti in pesnikovanja. Njegovi znani pridevki so: v luči rojeni, čisti, bog z zlatim mečem, bog s srebrnim lokom.

ARTEMIS - rimska Diana. Apolonova sestra. Kakor on, tudi ona nosi lok in tul z ostrimi puščicami. Artemis je boginja lune, smrti in lova. Kakor so Apolona polagoma začeli istovetiti z bogom sonca Heliom, tako je tudi Artemida polagoma izpodrinila staro boginjo Meseca Seleno. Kot lovka s svojimi puščicami pošilja večkrat smrt tudi ljudem - ponekod pa so jo častili tudi kot zavetnico majhnih otrok in porodnic; v starih pripovedkah tudi kot boginjo čaranja, čistosti in devištva.

ARES - rimski Mars. Sin Zeusa in Here in kot bog krvavih, uničujočih vojn je popolno nasprotje modri in miroljubni Ateni. Divje pobijanje ljudi mu je v zabavo, zato mu je tudi vseeno na čigavi strani se vojskuje, Homer pravi o njem, da ga nič bolj ne veseli kakor divji bojni krik in hrup bitke. Bogovi ga ne marajo, Zeus in Atena ga naravnost sovražita. Enio - poguba, Deimos - strah, Fobos - groza, Eris - prepir ter Kere - strašne boginje smrti v bitki so njegovi spremljevalci. Da modrost doseže več kot surova sila, nam potrjujejo Atenine zmage nad Aresom. Ares je oče mnogih herojev, pa tudi zločincev, kakeršen je bil kralj Diomedes, ki je krmil konje s človeškim mesom. Apolon je Diomeda zato ubil. Bil je na strani Trojancev.

HEFAISTOS - rimski Vulcanos. Je sin Zeusa in Here, torej Aresov brat. Ker ga je Hera vrgla v morje, Okeanovi hčeri Eurinome in Tetis pa sta ga rešili in v neki votlino skrbeli zanj, je tista votlina postala njegov dom. Materi se je maščeval tako, da ji je poslal zlat prestol z nevidnimi vezmi. Ko je sedla nanj ni mogla več vstati. Rešil bi jo lahko le Hefaist, pa se mu ni ljubilo priti. Šele Dionizu, bogu vina je uspelo, da ga je prelisil - opil ga je. Pijan je odšel na Olimp in rešil Hero.

AFRODITA - rimska Venus, Venera. Je hči Zeusa in Okeanove hčere Dione. Častili so jo kot boginjo ljubezni in lepote, najlepšo med nebeščani, ki skriva vse ljubezenske čare v svojem pasu. Hefaistos je bil njen mož, Ares njen ljubimec. V tekmovanju, katera izmed treh boginj - Hera, Atena, Afrodita je najlepša je prisodil Paris prvo mesto Afroditi, zato mu je ta pomagala pri ugrabitvi Helene, kar je povzročilo Trojansko vojno. V boju za Trojo podpira Trojance. Varuje zaljubljenca in kaznuje tiste, ki ljubezen prezirajo.

HERMES - rimski Merkur. Je sin Zeusa in Pleiade Maie, hčere Japetovega sina Atlanta, tistega, ki nosi nebesni obok. Hermes je najbolj zvit, najbolj premeten in najbolj spreten izmed vseh bogov. O njem pripoveduje pripovedka, da se je zjutraj rodil, opoldne že nehal nositi plenice, naredil iz želvinega oklepa liro, igral nanjo in pel; proti večeru pa se je že napotil v Pierie, kjer je Apolon pasel črede božjih telet, mu ukradel petdest telet, jih skril in preden se je zvečerilo se je tiho vrnil na Kilene - to je votlina na gori Kilene, kjer je bil rojen, in zopet zlezal nazaj v svojo zibko. Tatovi imajo Hermesa za svojega zavetnika. Hermes je sel bogov, predvsem Zeusov. Hermes je bil tudi od nekaj bog pastirjev, ki množi črede in kot bog paše skrbi za živino. Kot bog spretnosti in zvijače je zaščitnik trgovine, skrbi za varnost cest; ponekod so ga častili tudi kot boga vetra in vremena. Pripisujejo mu, da je izumil mere, številke in pisavo.

HESTIA - rimska Vesta. Hči Kronosa in Ree ter Zeusova sestra. Je bila grška boginja domačega ognjišča in ognja na njem, s tem pa varuhinja družine in tudi države. Apolon in Poseidon, torej njen nečak in njen brat, sta jo snubila, ona pa si je izprosila od brata Zeusa večno devišstvo. Ker je uslišal njeno prošnjo in hkrati odločil, naj se vsaka daritev, ki jo opravijo ljudje, začne najprej z daritvijo zanj, zaradi česar je prišlo v pregovor: "Začeti s Hestio". Hesti spada v dvanajsterico olimpskih bogov; ta dvanajsterica je ustrezala dvanajstim mesecem v letu in dvanajstim znamenjem živalskega kroga. Teh dvanajst bogov predstavlja šest parov: Zeus in Hera, Poseidon in Demetra, Apolon in Artemis, Ares in Afrodita, Hermes in Atena ter Hefaistos in Hestia.

Hestio so častili tudi kot zavetnico preganjanih.

POSEIDON - rimski Neptunus, Neptun. Je sin Kronosa in Ree, Zeusov brat, brat Here, Hada, Hestie. Pri delitvi oblasti nad svet mu je Zeus določil oblast nad morjem. S svojim trizobom, ki mu ga je naredil Hefaist, razburka morske valove in tako povzroča viharje in nevihte, stresa zemljo in gore, da nastajajo novi otoki. Prav tako lahko morje umiri. Njegova žena je Amfitrita. Rodila mu je sina Tritona - morskega boga. Njegov sin je znani Kiklop Polifemos. Le-temu je bilo prerokovano, da ga bo zviti Odisej z Itake oslepil. To je Odiseju uspelo, zato se je zameril Poseidonu. Poseidon mu je dvajset let zaviral vrnitev v domovino. V bojih pred Trojo pomaga Grkom. Poseidonu sta posvečena konj in delfin. Ima zelo pomembno vlogo v antičnih pripovedkah.

DEMETER ali DEMETRA - rimska Ceres. Je prijazna in mogočna, blagonosna boginja rodovitnosti, predvsem žitnih polj. Zeusu je rodila deklico Persefono in po njej je Demetra povezana s kraljestvom mrtvih. Ko se je njena hčerka, imenovana tudi Kore (kar pomeni deklica) nekega dne igrala na travniku z Okeanovimi hčerami - hčerami očeta vseh voda, se je nenadoma odprla zemlja, na svojem vozu je pridrvel Hades in jo odpeljal. Hades in Persefona sta vladarja v Hadesu - kraljestvu senc, mrtvih. Demetra se je žalostna in obupana zaradi izgube hčerke umaknila z Olimpa, zemlja ni več rodila in ljudem je grozila lakota. Zeus se je zaman trudil, da bi Hades vrnil Persefono materi, kajti Hades je medtem dal Persefoni granatno jabolko in kdor ga je, je za zmeraj priklenjen na podzemlje. Demetra je zopet omogočila rodovitnost na zemlji takrat, ko je Zeus določil, da mora Persefona dve plodni tretjini leta prebiti pri svoji materi na zemlji, tretjino leta, pozimi, pa pri svojem možu v podzemlju.

HADES ali PLUTO - rimski Orkus. Sin Kronosa in Ree. Hades se imenuje tudi podzemlje, po njegovem vladarju. Po zmagi nad Titani so si Kronosovi sinovi Zeus, Poseidon in Hades razdelili svet in vlado nad njim. Hades je dobil spodnji svet ali podzemlje, kjer v svoji palači gospoduje mrtvim. V skrajnih globinah Hada sta Tartaros - bronasta ječa upornih Titanov, in Erebus - podzemeljska tema. Strašen in skrivnosten kakor podzemlje samo je tudi njegov kralj - bog Hades. Čarobna čelada ga delata nevidnega. Pluton - bogatin se imenuje zato, ker je gospodar vseh zemeljskih zakladov. Sovražijo ga bogovi in ljudje, ker ne pozna usmiljenja. V njegovo kraljestvo lahko pride vsak, oditi pa ne more nikdar več. Samo Herakles se je spoprijel z njim in ga ranil, da se je moral iti zdraviti na Olimp. Božanski pevec Orfej, je edini, ki je šel v Hades in se iz njega tudi vrnil. Tja je odšel po svojo ljubljeno Evridiko, da bi jo pripeljal nazaj. Hades mu je postavil pogoj, da se Orfej na poti iz Hadesa ne sme ozreti, če mu Evridika sledi. Ker je Evridika hodila za njim neslišno, je Orfeja premagala radovednost; že skoraj na koncu poti se je ozrl. Videl je lahko le, kako se Evridika vrača v Hades. Hadesu ob strani prestoluje neizprosna Persefona. Skozi ognjenike in votline je Odisej prišel do nerodovitnih Persefoninih logov in bledih Asfodelovih travnikov, na katerih se sprehajajo mrtvi kot sence. Skozi kraljestvo mrtvih, tečejo naslednje reke: Stiks - sovražna reka, pri kateri so prisegali bogovi; ovija kraljestvo mrtvih, Aheron - reka žalosti in bolečine, Piriflegeton - ognjena reka, Kokitos - reka solza in Lete - reka pozabljenja. Odisej se je podal na to mračno pot zaradi tega, da bi povprašal vedeža Teiresiasa o svoji vrnitvi na

Itako, ki mu jo je zagrenil Poseidon. Od dvanajstih ladij - bil je vodja Itčanov, se je zadnji vrnil domov.

Homerjeva Iliada, je tako kvalitetno in tako lepo delo, prežeto s tisočletno zgodovino Grkov in njihovih običajev, orisi njihove kulture in njihovega ponosnega helenskega duha, da si zasluži pozornost vsakega izobraženega človeka, ki naj se pokaže vsaj v tem, da jo prebere.

LITERARNI VIRI:

- 1.) Homer: ILIADA, prevedel Anton Sovre
- 2.) Gustav Schwab: NAJLEPŠE ANTIČNE PRIPOVEDKE, prevedel Jože Dolenc
- 3.) France Verbinc: SLOVAR TUJK
- 4.) Stanko Bunt: SLOVAR TUJK
- 5.) Enciklopedija Joy of Knowledge: ZGODOVINA 1
- 6.) Splošne encilopedije Leksikografskega zavoda, Mladinske knjige
- 7.) Berilo za 1. letnik srednjih šol
- 8.) Hafner: UMETNOST V SLIKAH: Kreta in Helada
- 9.) Hafner: UMETNOST V SLIKAH: Atene in Rim